

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 6 februari 1908, kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner angående särskild beskattning af dels ogifta personer, dels ock barnlösa personer m. m.

(2:a A.)

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 47, har herr *J. Erlansson* anfört följande:

»Då statens utgifter årligen stiga på ett oroväckande sätt genom ständigt nya anspråk på statskassan att framträda hjälpande, sporrande och bevarande, så är det helt naturligt att statskassans tillflöden oupphörligt måste ökas. Regeringen måste se sig om efter nya förvärfskällor och pålägga nya skatter, som blifva alltmera tryckande. Under sådana förhållanden bör det noga tillses, att beskattningen blir afpassad icke blott efter inkomst utan efter bärkraft. Då man betraktar vårt nuvarande skattesystem, så kan man ej säga att det är riktigt som sig bör, då personer med lika inkomst uppskattas lika, om de äro familjeförsörjare eller ej.

Vi kunna ju taga ett exempel ur högen för att göra en liten beräkning. Där finnas två män med hvardera 2,000 kronors inkomst årligen. Den ene är ogift, och vi antaga, att hans bostad och föda per år kostar 1,000 kronor, kläder och extra utgifter 500 kronor, så har han

500 kronor, som han kan spara. Den andre är gift och har 5 barn. Skall nu hans egen person tillgodoses så väl som den ogiftes, så hafva vi först att frånräkna 1,500 kronor. Sedan hafva vi de 500 kronorna kvar, som den ogifte kan spara, och dessa skola räcka till hvad mera husrum, ved, föda, kläder, tjänare, skolgång m. m., som behöfs för hustru och 5 barn. Man behöfver ju icke vara en ovanlig räknemästare för att inse att här föreligger en stor skillnad.

Den gifte arbetar både moraliskt och ekonomiskt direkt och indirekt mera för statens och samhällets närvarande och framtida väl och offerar för familjen och staten sin personliga kraft och sina ekonomiska tillgångar, under det den ogifte lefver sig själf och icke fostrar några medborgare för statens framtid, och som tack härför får den gifte icke blott betala lika stor utan mycket större skatt till staten. Ty först får han betala lika mycket för inkomst som den ogifte, sedan får han under den dagliga större förbrukningen kännas vid ytterligare beskattning. Han kan ju icke låta hustru och barn dricka en kopp kaffe utan att staten har sin inkomst däraf.

För att vinna större rättvisa häruti kunna olika sätt användas: a) Minska skatten för den gifte. b) Lämna bidrag till den fattige familjeförsörjaren, som fostrar många barn för samhället. c) Pålägga särskild skatt för den ogifte. Men då det är statens behof och icke familjeförsörjarens, som vidröras i denna motion, så ville jag föreslå en särskild skatt för den ogifte, exempelvis en viss procent af årsinkomsten för den, som vid 30 års ålder ej ingått i äktenskap.

Äktenskapsfrekvensen i vårt land är mycket låg. Och det är troligtvis ej lätt att finna botemedel mot detta onda, men få vi en lag i denna motions syfte, så kan den kanske icke blott åstadkomma större rättvisa i beskattning utan möjligen äfven inverka något godt i nu nämnda riktning.

På grund af hvad sålunda anförts vågar jag föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes undersöka och utreda hvad härutinnan kan göras och inkomma med förslag i ärendet till nästa års Riksdag.»

I en likaledes inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 105, har herr *P. Hörnsten* hemställt, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag dels till lag om progressiv skatt på barnlösa, dels ock till lag om successiv skattelindring åt däraf behöfvande familjeförsörjare, som hafva minderåriga barn».

Till stöd för detta yrkande har af motionären anförts följande:

»Genom tvenne motioner, väckta hvar för sig i Andra Kammaren af herrar Erlansson och Sædén, hafva tvenne frågor af rätt ingripande betydelse förts fram, nämligen en så kallad ungarlsskatt samt lättnad för familjeförsörjare. Men hur angelägen ur bland annat skattesynpunkt den förra frågan är, och hur behjärtansvärd den senare än må anses vara, så stanna dock båda så att säga på halfva vägen. Ty skall det bli *ungkarls*-skatt, så fordrar konsekvensen äfven *ungmö*-skatt, ty i många fall hafva båda könen för samma arbete ungefär lika inkomst, och tidsutvecklingen går ju för öfrigt i riktning att bereda män och kvinnor full likställighet i både det ena och andra afseendet.

Men äfven om skatteplikten utsträcker till att gälla ogifta af båda könen, så uppstår en ny inkonsekvens, nämligen befrielse från skatt, så fort de träda i äktenskap, ehuru skatteförmågan bör vara minst lika stor efter äktenskapets ingående som förut; ty två personer i *ett* hushåll kunna och böra lefva till och med billigare per hufvud än när de lefva hvar för sig, så länge barn ej finnas. Det är ju ock för den kostnad, som barnuppfostran medför i familjerna, som framställning gjorts om större lön för familjeförsörjare.

När man sålunda utgår från att barnuppfostrare behöfva lönetillägg eller, där sådant icke kan ifrågakomma, däremot svarande skattelindring — till och med måhända understöd i vissa fall — då faller det sig helt naturligt att i stället för skatt på *ogifta* framställa krafvet om skatt på *barnlösa*.

Ett sådant förslag väcktes ock förra året i den franska deputerade kammaren af deputeraden Contant.

I fråga om lättnader för familjeförsörjare så finnas ju lika stora och trängande behof af hjälp för många enskilda tjänstemän som för statens. Kommer så därtill alla andra klasser, jordbrukare, yrkesidkare och arbetare, hvilka i regel ha största barnantalet, men däremot ofta nog den minsta ekonomiska bärkraften att försörja desamma under uppväxtåren.

I detta samband borde också rätteligen frågan om barnens rätta uppfostran tagas i beaktande, hvarvid hänsyn till begåfning och fallenhet finge komma till sin fulla rätt, så att familjeförsörjaren genom till och med fullständig skattebefrielse kunde få vägen lättare öppnad för barnens utbildning till det lefnadskall deras anlag ämnat dem för.

Konsekvensen fordrar sålunda att *alla* familjeförsörjande uppfostrare, som pröfvas däraf vara i behof, också böra erhålla lönetillägg eller skattelindring successivt i förhållande till barnantalet och den mindre

ekonomiska bärkraften. Hur den successiva skalan bör uppgöras, där-
om erfordras naturligtvis utredning och förslag genom Kungl. Maj:t.

Likaledes torde den progression, efter hvilken barnlöshetsskatt i
procent af inkomst anses böra utgå, utredas genom Kungl. Maj:t och
därefter som lagförslag föreläggas Riksdagen. Hvad åldersgränsen för
begynnande af berörda skatt beträffar, torde den lämpligast böra sättas
i samband med inträdande i den *politiska* myndighetsåldern och upp-
höra vid inträde i pensionsåldern.»

Utskottet.

Bevillningsutskottet, som fått dessa motioner till sig hänvisade,
har funnit desamma böra behandlas i ett sammanhang.

De ifrågavarande motionerna innefatta tre skilda förslag, nämligen
dels det af herr Erlansson framställda om åsättande af särskild skatt å
ogifta personer öfver 30 års ålder, dels ock de af herr Hörnstén väckta
förslagen om särskild »progressiv skatt för barnlösa personer» samt om
»successiv skattelindring åt däraf behöfvande familjeförsörjare, som hafva
minderåriga barn».

Förslag af liknande innebörd som de nu föreliggande motionerna
hafva förut varit föremål för behandling inom Riksdagen.

Hvad först angår frågan om särskild högre beskattning af ogifta
eller barnlösa personer, hade i en vid 1892 års riksdag inom Andra
Kammaren väckt motion hemställts, att Riksdagen måtte hos Kungl.
Maj:t begära utarbetande och framläggande af »förslag till bevillning,
utgående med lägre belopp af gifta män än af män, som ej äro eller
varit gifta och uppnått en ålder af minst 25 år». Bevillningsutskottet
uttalade i fråga om denna motion, att genom det däri framställda för-
slaget man komme att från gällande skatteprincip göra en afvikelse,
som skulle orsaka rubbning i beskattningssystemet utan att blifva af
någon vidare betydelse för vare sig staten eller den skattskyldige,
hvarför utskottet icke kunde förorda motionärens yrkande utan hem-
ställde, att motionen måtte af Riksdagen lämnas utan afseende. Denna
utskottets hemställan bifölls af båda kamrarna.

I en vid 1893 års riksdag väckt motion hemställde samme
motionär, att Riksdagen måtte besluta, »att allmän bevillning enligt
andra artikeln för fast egendom samt inkomst af kapital eller arbete
skall utgå med dubbla beloppet af män, som uppnått 25 års ålder och
ej äro gifta eller hafva barn af föregående äktenskap». Beträffande
detta förslag framhöll bevillningsutskottet till en början, att under det
motionärens vid 1892 års riksdag framlagda förslag afsåg utredning
huruvida icke viss skattelindring borde beredas skattskyldige, som voro

eller varit gifta, afsåg det ifrågavarande förslaget, att Riksdagen utan vidare skulle besluta en förhöjning i beskattningen af de män, som vid viss ålder ej vore gifta eller ägde barn af föregående äktenskap. Hvad bevillningsutskottet år 1892 anförde mot bifall till motionärens dåvarande förslag syntes fördenskull med ännu större fog kunna åberopas emot det senare förslaget. Utskottet hemställde, att motionen måtte lämnas utan afseende, och blef denna hemställan af båda kamrarna bifallen.

Frågan om utsträckt skattelindring för familjeförsörjare, som hafva minderåriga barn, har äfven vid flera tillfällen varit före inom Riksdagen, senast vid 1906 års riksdag. Vid behandlingen af den af Kungl. Maj:t då framlagda propositionen om ändrad lydelse af vissa §§ i bevillningsförordningen uttalade bevillningsutskottet sin anslutning till den i nämnda proposition tillämpade grundsats, att vid bestämmandet af skattskyldigs skatteförmåga afseende fästes vid honom åliggande försörjningsplikt af minderåriga barn.

Hvad beträffar de nu föreliggande motionerna, i hvad de åsyfta införande af särskild högre beskattning af vissa ogifta eller af barnlösa personer, finner bevillningsutskottet, i likhet med 1893 års bevillningsutskott, desamma innebära en icke tillräddlig afvikelse från gällande skatteprinciper. Det är visserligen en fullt riktig tanke, att skattebördorna böra så fördelas, att de bärkraftiga företrädesvis träffas, under det att de ekonomiskt svaga skonas, och i vissa fall kunde detta antagligen blifva händelsen vid en tillämpning af motionärernas förslag. Men en dylik högre beskattning skulle alltid blifva en speciallagstiftning, där de förhållanden, som skulle grunda den särskilda skattskyldigheten, d. v. s. att den skattskyldige vore ogift, resp. barnlös, ingalunda alltid komme att utgöra bevis för större skatteförmåga. Därför skulle en sådan skatt ofta blifva orättvis och obillig samt svårligen kunna ordnas efter rationella beskattningsprinciper, åsyftande att träffa den verkliga större skatteförmågan, utan snarare till sin karaktär blifva närmast jämförlig med en premiering till höjande af äktenskapsfrekvensen eller folkökningen, hvilket syfte icke tyckes hafva stått främmande för åtminstone den ene af motionärerna. Utskottet anser dock, att detta i och för sig behjärtansvärda syfte icke skulle befordras genom de åtgärder i beskattningsväg, som motionärerna förordat.

I fråga om förslaget att bereda skattelindring åt familjeförsörjare, som hafva minderåriga barn, vill utskottet erinra, att möjlighet att medgifva sådan skattelindring redan finnes enligt 11 § i gällande bevillningsförordning. Bland de där angifna ömmande omständigheter, som

må föranleda till ökning af det ordinarie bevillningsfria afdraget, nämnes särskildt »talrik familj». Det ligger sålunda redan nu inom taxeringsmyndigheternas befogenhet att efter pröfning bereda de af herr Hörnstén åsyftade familjeförsörjare någon skattelindring, och enligt hvad bevillningsutskottet har sig bekant, fortgår arbetet med revisionen af den direkta skattelagstiftningen och man lär kunna förutsätta, att därvid kommer att tagas hänsyn till den inom Riksdagen ofta uttalade åsikten, att bestämmelserna angående det bevillningsfria afdraget böra omarbetas i den riktning, att i fråga om mindre bemedlade storleken af nämnda afdrag regelmässigt skall ställas i visst förhållande jämväl till talrikheten af den familj, skattskyldig har att underhålla.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer bevillningsutskottet,

1:o) att herr Erlanssons ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och

2:o) att ej heller herr Hörnsténs ifrågavarande motion må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 februari 1908.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservation

af herr *Cavalli* mot viss del af motiveringen.
